

STUDIEGROEPEN IN PROJECT DIVERIMPACTS: EFFICIËNTER PRODUCEREN MET GEWASDIVERSITEIT

Vervroeging teelt tuinbonen: in november gezaaid op bij Tuinderij de Es.

TEELTDIVERSITEIT: WAT WERKT?

Veel gewassen telen op één bedrijf, zoals kleinschalige of middelgrote biologische tuinbouwbedrijven. Geeft dat voordelen qua duurzaamheid? Zes biologische telers verkennen dat in een studiegroep gewasdiversiteit. Het is een onderdeel van het internationale project DiverIMPACTS. De telers leren van elkaar.

TEKST LEONIE VAN DER VELDEN | FOTO'S MARIAN BLOM

Bij prei en knolselderij kun je de onkruiddruk vlak bij de plant verlagen door een bredere sleuf te maken met een kluitenruimer, daar de planten in te poten en later aan te aarden." "Als je peen op ruggen teelt, kan je er met een greppelfrees nog eens langs om knopkruid weg te halen." Zulke concrete verbeteringen in efficiëntie wisselen de telers in de studiegroep gewasdiversiteit met elkaar uit. Marian Blom van Bionext, is projectleider van deze groep. De deelnemende telers hebben een klein- of middelgroot tuinbouwbedrijf, met een zeer grote diversiteit aan gewassen en met verschillende diensten ernaast. Diversiteit is voor deze bedrijven een bewuste keuze: de ene teler heeft ontzettend veel plezier in het teelen van gele bietjes, de ander geniet van het contact met consumenten. Alleen: veel taken betekent een

hoge werkdruk. Naast werkprocessen en efficiëntie is 'boerengeluk' daarom ook onderwerp in de studiegroep.

De studiegroepleden gaan bij elkaar op bedrijfsbezoek en onderzoeken samen waar het werkproces efficiënter kan. Marian Blom: "Ik ben ontzettend onder de indruk van de openheid van de ondernemers. Door deze open houding leren we veel van elkaar en vinden we procesverbeteringen op bedrijven met een grote gewasdiversiteit." Naast de praktijkervaring kan de studiegroep ook gebruik maken van wetenschappelijke input van WUR, Universiteit van Amsterdam en internationale wetenschappers uit 11 landen. "De laatste ontwikkelingen in mechanisatie in een handige wetenschappelijke presentatie. Hartstikke leerzaam!"

Je bedrijf meer divers maken, kan een economisch succesvolle en ecologisch waardevolle ontwikkelingsrichting zijn.

vertelt Marian Blom. Want onkruidbeheersing is één van de onderwerpen in de studiegroep, juist omdat het de deelnemende ondernemers veel tijd kost. "Hier is dus veel te winnen." Naast het delen van praktische tips, ziet de studiegroep ook een behoefte. Bijvoorbeeld: "Als je met de hand oogst, zijn die grote kuubskisten niet handig. Dan moet je steeds het product in de hoogte tillen. Vroeger werden er kisten geleverd waarvan één zijde opgeklapt kon worden. Die worden niet meer geproduceerd, maar door te noemen dat er vraag naar is misschien weer wel?" Nog zo'n markt vraag: "De telers constateren een behoefte aan een wiedrobot, maar op dit moment bestaat er geen die direct inzetbaar is op dit soort bedrijven. En natuurlijk betaalbaar is. Er zijn meer leuke leerpunten: "Meerjarig wortelonkruid zoals distels zijn behoorlijk en zonder grote investering te bestrijden met de rod weeder. Het lijkt bedrieglijk eenvoudig, maar het werkt!" En ook bestaande mechanisatie is slim in te zetten: "De vingerwieder en torsiewieder zijn al lang op de markt, maar kunnen meer en met een grotere snelheid dan gedacht. Vuistregel bij onkruidbestrijding is nooit dieper te werken dan de eerste keer." Natuurlijk: een goede machineafstelling blijft heel belangrijk.

De toekomst ziet Marian Blom in biologische bedrijven met een grote diversiteit. "Een natuurlijk systeem is altijd divers. Daarom is diversiteit een van de basisprincipes in de biologische landbouw. Ook in de biologische landbouw leidt schaalvergroting tot monoculturen op grote oppervlakten. Bij een biologische boer groeit weliswaar het jaar erna een ander gewas, maar daar heeft die vlinder die er op dat moment overheen vliegt geen boodschap aan. We verplichten

WUR presenteert de stand van zaken mbi mechanische onkruidbeheersing bij Maatschap Vader

in biologisch dus wél diversiteit in tijd, maar niet in ruimte. Je bedrijf meer divers maken, kan ook een ontwikkelingsrichting zijn: een die economisch succesvol en ecologisch waardevol is." Een goede afzet realiseren is dan essentieel. Ook hierover overleggen de telers in de studiegroep. Ze constateerden al dat consumenten van een webwinkel veel verwachten, en dat een webwinkel 'erbij' opzetten voor hen niet realistisch is. Wel is aansluiten bij bestaande web-initiatieven praktisch. En ze zien meer marktverschuivingen. Door de uitbreiding van de biologische winkelketens worden ook zelfstandige bio-winkels opgekocht. "Dat waren juist winkels waar deze telers kleinere partijen of bijzondere producten aan verkochten, door hun onderlinge relatie met de zelfstandige winkelier in de regio. Na overname is voortzetting van deze afspraken niet vanzelfsprekend." Vaak moeten de partijen groter worden en zijn de leveringsmarges strenger. Zijn regionale initiatieven dan een goed alternatief? De telers zien de potentie, maar veel van dergelijke initiatieven zijn kortlopend en houden op als de subsidie stopt. "Een positieve uitzondering is bijvoorbeeld de BPA: Biologische Producentenvereniging Achterhoek, die al wel 20 jaar bestaat en waar telers onderling producten uitwisselen voor elkaar's boerderijwinkel, pakketten en marktkramen (www.bioboerenachterhoek.nl)."

De komende tijd gaat de studiegroep aan de slag met een duurzaamheidsscanner, aanpassingen aan de bedrijfsvoering en een herhaling van de scan. Wilde plannen en gedachten van de telers? "De teelt van aardbeien: het is fysiek zwaar werk om op je knieën door de rijen te gaan voor pluk. Waarom is er niet mogelijk een rail tussen de bedden te leggen en daar een karretje op de monteren of zelfs een wiedbed om te plukken?" Of Pompoenen en courgettes: plantgoed kopen of zelf zaaien? De telers denken in varianten, zoals alleen perspotjes kopen en daar zelf je pompoen in zaaien en opkweken. Of perspotjes met gezaaide grond kopen en zelf opkweken. Zoals de telers zeggen: "Het kost meer, maar het scheelt drie dagen werk per 1,5 hectare vergeleken bij zelf zaaien in de perspotjes. Of al opgekweekte plantjes in perspotjes kopen. "Dat scheelt de tijd in de opkweek. Maar kost meer." Waar leg je je prioriteit? Marian: "We gaan onderzoeken hoe we de werkbaarheid en efficiëntie van een divers bedrijf kunnen verbeteren. En het zou leuk zijn als er nog een paar extra bedrijven zijn die hier aan mee doen. Dan hebben we nog meer ervaringen waar we van kunnen leren!" ■

Leonie van der Velden en Marian Blom werken bij Bionext.

Interesse voor deze studiegroep? Aanmelden kan via blom@bionext.nl